

TOIMIVAA YHTEISTYÖTÄ IHMISKAUPAN TUNNISTAMISESSA JA AVUN TARJOAMISESSA

Seuraavat hyvät käytännöt ihmiskaupan tunnistamisessa ja avun tarjoamisessa on kerätty Pro-tukipisteen hankkeen Askelmerkit dialogiseen tunnistamiseen aikana Suomessa toimivilta järjestöiltä, seurakunnilta ja viranomaisilta. Askelmerkit dialogiseen tunnistamiseen -hanke on toteutettu osana Pro-tukipisteen ihmiskaupan vastaista Iris-työtä vuosina 2016–2017.

HYVÄ ETTÄ... organisaatiossa on mietitty yhdessä etukäteen kuinka toimia jos jonkun asiakkaan kohdalla herää epäily ihmiskaupparikoksen uhriksi joutumisesta.

Järjestössä on yhdessä tehty omalle organisaatiolle räätälöity suunnitelma miten toimia kun asiakastyössä herää epäily ihmiskaupasta. Suunnitelmaa tehtäessä työyhteisö on yhdessä miettinyt erilaisia tilanteita, joissa epäily voi syntyä. Arjen monimuotoisuus mielessä pitäen luodaan malleja, jotka sopivat mahdollisimman moneen tilanteeseen. Mietitään esimerkiksi mitä tehdään jos asiakas itse ottaa puheeksi asian ja haluaa viedä asiaansa eteenpäin? Entä mitä tehdään silloin kun työntekijälle syntyy ihmiskaupasta epäily, mutta asiakas ei ole valmis puhumaan asiasta? Suunnitelmassa on selkeä kuvaus siitä kehen omassa organisaatiossa otetaan yhteyttä epäilyn herätessä ja kuka huolehtii tukityön koordinoinnista ja johtamisesta sekä resursoinnista. Jokainen työntekijä räätälöi suunnitelman omaan käyttöönsä sopivaksi miettien esimerkiksi kehen henkilöön minä otan yhteyttä ensimmäiseksi ja jos hän ei ole paikalla niin kehen vaihtoehtoisesti. Suunnitelmaan sisältyy organisaation oma määritelmä milloin on kyse ihmiskauppaepäilystä ja miten siitä kertyy yleisen tason informaatiota järjestölähtöisestä ihmiskaupan vastaisesta työstä. Suunnitelma tarkennetaan säännöllisin väliajoin.

HYVÄ ETTÄ... poliisit voivat tulla tekemään esitutkintaa järjestön tai seurakunnan tiloihin, jolloin asiakas voi tavata poliisit hänelle tutussa ja turvallisessa paikassa.

Asiakas haluaa puhua tilanteestaan poliisin kanssa, mutta ei uskalla mennä edes tukihenkilön kanssa poliisiasemalle. Järjestön työntekijä kysyy asiakkaalta, voisiko työntekijä tiedustella poliisin mahdollisuutta tulla järjestön tiloihin tapaamaan asiakasta. Poliisille järjestely sopii. Yhdessä löydetään ajankohta, joka käy sekä asiakkaalle, avustajalle että poliisille. Järjestö antaa tapaamisen ajaksi käyttöön rauhallisen tilan, jossa kuuleminen voidaan tehdä riippumatta siitä kuinka kauan se kestää.

HYVÄ ETTÄ... on ennalta estävää poliisitoimintaa, jonka avulla marginaalissa elävien kynnys lähestyä poliiseja madaltuu ja ihmiset voidaan ottaa mukaan ratkomaan heidän omaa turvallisuuttaan koskevia asioita.

Järjestö kutsuu ennalta estävän poliisin työntekijöitä vierailulle järjestön tiloihin ja kutsuu myös asiakaskuntaansa tapaamaan heitä. Mitä pelottavammalta poliisi tuntuu, sitä hankalampaa asiakkaita on saada tulemaan paikan päälle tapaamiseen. Mutta vaikei asiakkaita tulisikaan, on heillä tieto ennalta estävän poliisin olemassaolosta. Yleensä tapaamisen jälkeen myös kysellään, mitä poliisit puhuivat ja missä asioissa ennalta estävä toiminta voisi asiakaskunnan turvallisuutta ja oikeuksia puolustaa.

HYVÄ ETTÄ... työsuojelutarkastajat tekevät tarkastuskäyntejä työpaikoilla ja että työsuojelupiireistä voi jalkautua työsuojelutarkastajia vieraisille eri järjestöihin kertomaan järjestöjen asiakkaille työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksista ja oikeuksista Suomessa.

Työsuojelutarkastajat tekivät valvontakäyntejä useassa järjestön asiakaskunnan työpaikassa. Huomautettavaa löytyi paljon ja työsuojelutarkastajat antoivat myös ohjeita tarvittavista muutoksista. Työpaikkojen omistajat ja työntekijät kertoivat etsivän työn tekijöille työsuojelutarkastuksista ja ilmaisivat, etteivät ole ihan ymmärtäneet mikä käynti tämä oli ja mitä pitäisi tehdä. Järjestö kutsui työsuojelutarkastajat ja omistajat yhteiseen tapaamiseen, jossa käytiin tulkien ja järjestön työntekijöiden avustuksella läpi tarkastuksen sisältöä, lainsäädäntöä ja käytännön toimenpiteitä työsuojelutarkastuksen yhteydessä esiin tulleiden epäkohtien korjaamiseksi. Tapaaminen oli kaikkien kannalta hyödyllinen: viranomaiset kokivat yhteistyön sujuvaksi ja tehokkaaksi keinoksi varmistaa ohjeistuksen perille meneminen, asiakkaat saivat konkreettista apua epäkohtien korjaamiseen ja järjestön työntekijät lisää ammattitaitoa neuvoa työsuojeluun liittyvissä perusasioissa osana etsivää työtään.

HYVÄ ETTÄ... paikalliset järjestöt, viranomaiset, kunnat ja seurakunnat tekevät moniammatillista yhteistyötä asiakkaiden auttamiseksi ja voivat myös matalalla kynnyksellä kääntyä konsultatiivisesti toistensa puoleen kuten vaikkapa Tampereen mallissa ja Turun mallissa.

HYVÄ ETTÄ... on Monika-Naiset liiton, Pakolaisneuvonnan, Pro-tukipisteen ja Rikosuhripäivystyksen muodostaman Neliapila-verkoston sekä Ihmiskaupan vastaisen järjestötoiminnan verkoston kaltaisia ihmiskaupan torjuntaan keskittyviä yhteenliittymiä, joissa voidaan jakaa tietoa ja etsiä yhteistyön mahdollisuuksia.

<https://pro-tukipiste.fi/ihmiskauppa/verkostoja/>
<https://www.riku.fi/fi/rikosuhripaivystys/verkostot/ikv-verkosto/>

HYVÄ ETTÄ... on etsivän työn alueellisia verkostoja, joissa jaetaan kokemuksia sekä pidetään ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön tunnistamispotentiaalia yllä.

Etsivää työtä tekevät tahot kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa keskustelemaan kentällä havaitsemistaan ajankohtaisista asioista. Yhteisessä kuulemisten vaihtamisessa seuloutuu monta asiaa, jotka näyttävät olevan kaikille yhteisiä etsivän työn kohderyhmistä riippumatta. Tapaamisessa sovitaan, että seurataan joitakin heikkoja signaaleja eli huolta herättäviä asioita, jotka ovat nousseet esiin useiden etsivää työtä tekevien tahojen työssä. Sovitaan että seuraavan puolen vuoden ajan kukin taho seuraa onko vielä heikkona signaalina kuuluvasta asiasta tulossa isompi ilmiö, johon on syytä löytää yhteisiä keinoja puuttua. Lisäksi verkostotapaamisessa sovitaan ihmiskauppaa ja sen tunnistamista koskevasta koulutuksesta.

HYVÄ ETTÄ... ihmiskaupparikoksen uhreja, ihmiskaupparikollisia sekä ihmiskaupan muotoja, myös uusia sellaisia, tutkitaan. Esimerkiksi HEUNIn eli Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutin tekemä yhteistyö keskeisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa koetaan erittäin tärkeäksi.

HYVÄ ETTÄ... on hankkeita, joiden annit saadaan heti käyttöön ja jotka helpottavat eri toimijoiden työtä sekä parantavat eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Tällaisia hankkeita ovat muun muassa Pro-tukipisteen toteuttama ihmiskaupan tunnistamiseen keskittyvä Askelmerkit dialogiseen tunnistamiseen -hanke (2016–2017), Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön IOM:n toteuttama ihmiskaupan uhrien terveyteen ja hyvinvointiin keskittyvä HOIKU-hanke (2017–2018) sekä Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toteuttama esitutkintaviranomaisten kouluttamiseen sekä lapsiin kohdistuvan ihmiskaupan torjuntaan keskittyvä IHME-hanke (2017–2019).

HYVÄ ETTÄ... on uusia digitaalisia sovelluksia kuten älypuhelimella toimiva, korkean väkivaltariskin omaaville suunnattu sovellus Artemiksen Sateenvarjo.

Artemiksen sateenvarjo on älypuhelimella toimiva sovellus, joka ilmoittaa ystävällesi kun olet pulassa. Hälytyksen saatuaan hän tietää toimia ennalta sopimallanne tavalla. Artemiksen sateenvarjo myös mahdollistaa puhelimen paikantamisen hälytyksen jälkeen. Se ei kuitenkaan tallenna tietojasi tai lähetä niitä kolmansille tahoille.

www.artemisumbrella.com

HYVÄ ETTÄ... kehitetään vastaanottokeskuksien ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Vastaanottokeskuksessa ei ole mahdollisuuksia järjestää ihmiskaupparikoksen uhreiksi joutuneille ihmisille sellaista toimintaa, joka voisi viedä ajatukset ainakin hetkeksi johonkin muuhun kuin traumaattisiin kokemuksiin tai huoleen tulevaisuudesta. Järjestö ja vastaanottokeskus suunnittelevat yhdessä minkälaista toimintaa olisi hyvä olla ja missä sen voisi toteuttaa. Järjestö kutsui vastaanottokeskuksessa olevia ihmisiä tutustumaan toimintaan ja toisiinsa. Tapaamisessa mietittiin yhdessä mitä jatkossa olisi mahdollista tehdä.

HYVÄ ETTÄ... kehitetään suurlähetystöjen ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Järjestö ja suurlähetystö tapaavat vuosittain. Tapaamisissa keskustellaan siitä miten järjestö ja suurlähetystö voisivat yhdessä edistää yhteisten asiakkaidensa turvallisuutta ja hyvinvointia. Viime kerralla suurlähetystö ja järjestö järjestivät yhteistyössä koulutuksen, jossa yhtenä teemana oli ulkomaalaisten oikeudet Suomessa ja toisena teemana yleinen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen. Koulutus pidettiin järjestön tiloissa, koska asiakaskunta piti sitä parempana koulutuspaikkana kuin suurlähetystön tiloja.

HYVÄ ETTÄ... annetaan aikaa ihmisten kohtaamiselle ja keskustelulle.